

Mācību satura apguves secība un paredzētais laiks. Komentāri un metodiskie ieteikumi

Pirms katras nodaļas satura apguves skolēni var iepazīties ar ievadlapu un pārrunāt, par kuriem jēdzieniem skolēni jau ir dzirdējuši, kurus var raksturot saviem vārdiem, kuri sasniedzamie rezultāti viņiem liekas nozīmīgi. Šāda veida sarunas attīsta un pilnveido pašvadītas mācīšanās kompetenci un veicina skolēnu motivāciju.

Izvērtējot katrs nodaļas apjomu, uzdevumu nozīmību, iespēju tos veikt diferencēti, mutiski vai rakstveidā, skolotājs pieņem lēmumu par konkrēto stundu skaitu katrā nodaļā.

Mācību procesā pamatā ir teksts, kas atbilst gan SKOLA 2030 nostādņēm, gan mūsdienīgai didaktiskai pieejai valodu apgūvē. Teksta apjomu gan **var samazināt, strādājot diferencēti**, piemēram, izvēloties kādu teksta daļu, lasot tekstu pa grupām vai katram skolēnam piedāvājot teksta fragmentu atbilstoši skolotāja izvirzītajam sasniedzamajam rezultātam un skolēnu vajadzībām.

Gan mācību grāmatā, gan darba burtnīcā ietvertie **uzdevumi ir kompleksi**, lai, veidojot savu tekstu, skolēns nepārtraukti pilnveidotu prasmes rakstīt gramatiski pareizi, ievērojot apgūtās valodas likumības, ne tikai tās, par kurām mācās konkrētajā stundā vai tematā.

1. nodaļa. Dzejai svētki rudenī

Stundas	Stundas temats	MG, DB uzdevumi	Komentāri un metodiskie ieteikumi
1.1. Pasaule vārdos, skaņās un krāsās			
Ja skolotājs uzskata, ka nav nepieciešams integrēt valodu un literatūru, tad viņš var plānot pirmās nodaļas saturu atbilstoši savam redzējumam – izmantot tikai tos uzdevumus, kurus uzskata par lietderīgiem 7. klasē apgūto zināšanu un prasmju pilnveidei un pārbaudei.			

1., 2.	Jauniešu pārdomas par dzeju. Viedokļa izteikšana. Lietvārda gramatiskās kategorijas	<p>MG 1. uzd.</p> <p>DB 2.1., 2.2, 2.3, 2.4., 2.11. uzd.</p>	<p>MG 1. nodaļas ievadlapa. Ar skolēniem jāpārrunā sasniedzamie rezultāti un mācību procesā veicamie uzdevumi. Izceltie mācību rezultāti ir būtiskie šajā nodaļā, tāpēc skolēniem vajadzētu analizēt, ko var sasniegt ar katru uzdevumu. Ievadlapā ir arī mācību procesā izmantotie jēdzieni. Jāvērš uzmanība, ka tie nav tikai pirmreiz lietotie jēdzieni, bet gan nodaļā izmantotie. Ja ir nepieciešamība, var veidot atgādni par izmantotajiem jēdzieniem.</p> <p>MG 1. uzdevums. Skolēni dalās pieredzē par dzejas lasīšanu, atbildot uz jautājumiem mācību grāmatā. Pēc uzdevuma veikšanas ieteicams ar skolēniem pārrunāt Dzejas dienas tradīciju Latvijā, apmeklēt tīmekļvietni https://www.dzejasdienas.com/, izpētīt tur piedāvāto informāciju par pasākumiem un dalībniekiem. Temata apguve notiek Dzejas dienu pasākumu gaisotnē, tāpēc vajadzētu skolēnus aicināt tos apmeklēt. Pēc pasākumu apmeklējuma var izveidot fotogrāfiju izstādi un stāstīt par savām emocijām.</p> <p>Īpaša uzmanība jāpievērš MG 1.7. uzdevumam, jo tajā atklājas pieturzīmju nozīme, sniedzot informāciju citiem.</p> <p>Pēc MG 1.8. uzdevuma izpildes klasē var vienoties par lietvārdiem, kuriem jānosaka prasītais.</p> <p>DB 2.4. uzdevumā var izvērtēt arī teikumu konstrukcijas – vai skolēni izmanto tikai vienkāršus teikumus vai cenšas savu domu izteikt saliktos teikumos, vai izmanto tādas gramatiskās konstrukcijas kā vienlīdzīgi teikuma locekļi un iespraudumi.</p> <p>DB 2.5. un 2.6. uzdevumu var veikt kā papildu uzdevumu skolēni, kuriem nepieciešama papildu vingrināšanās, vai kā formatīvās vērtēšanas uzdevumu.</p>
--------	---	--	--

3., 4.	Mūzika, māksla, dzeja. Sajūtu gleznas. Īpašības vārds. Īpašības vārda salikteņu darināšana	MG 2. , 3. uzd. DB 2.9. uzd.	<p>MG 2. uzdevums. Pirms uzdevuma veikšanas ieteicams atkārtot ar skolēniem tropus (epitets, personifikācija, salīdzinājums), sajūtu gleznas. Noskaņas radīšanai ieteicams noklausīties U. Stabulnieka dziesmu „Tik un tā” (Pieejama: https://www.youtube.com/watch?v=232ExKLWpy8).</p> <p>Stundas sākumā zināšanu aktualizācijai par apgūtajām vārdšķirām var piedāvāt vārdu piemērus uz tāfeles vai ekrāna. Atkārtojot morfēmas (vārda sastāvu), var izmantot DB 2.6. uzdevumu.</p> <p>MG 2.6. uzdevumā skolēniem ir jāsalīdzina viedokļi. Šāda veida uzdevumos vajadzētu analizēt katra skolēna izteikuma precizitāti, lai mācību procesā tie kļūtu pilnīgāki un kvalitatīvāki.</p> <p>MG 3. uzdevuma mērķis ir veidot izpratni par īpašības vārdu vārddarināšanas paņēmieniem.</p>
4., 5.	Dzejoļu kopas analīze. Dažādu vārdšķirņu lietojums tekstā	MG 4. , 5. uzd. DB 1.1. , 1.2., 3., 4. uzd.	<p>MG 4. uzdevums. Ierosmei dzejoļus var arī noklausīties (Pieejams: https://satori.lv/article/dzejoli-berniem-lasa-kaspars-znotins-renars-kaupers-un-citi).</p> <p>Uzdevuma mērķis ir palīdzēt skolēniem izprast dzeju, ieinteresēt dzejoļu lasīšanā, mācīt izteiksmīgu lasīšanu.</p> <p>MG 4.1. uzdevums ļauj atkārtot valodas stilus – daiļliteratūras stilu, sarunvalodas stilu un leksikas izmantojumu tajos. Visā mācību procesa laikā līdztekus pamatuzdevumiem var noteikt teksta stilu un izmantotos valodas līdzekļus tajos. Lai pievērstu uzmanību daiļliteratūras stilam, var par pamatu izmantot O. Vācieša dzejoli MG 2.4. uzdevumā. Skolēni paši var sameklēt piemērus sarunvalodas vai vienkāršrunas izmantojumam dzejā.</p>

			<p>MG 5.2. uzdevumā, tāpat kā MG 1.7. uzdevumā, uzmanība tiek pievērsta loģiskajām pauzēm, pieturzīmēm domas precīzākai izteikšanai.</p> <p>DB 3.1. un 4.1. uzdevums noder arī diskusijas rosināšanai par radošumu un dzejnieka lomu sabiedrībā. To var izmantot arī literatūras stundā.</p> <p>DB 3. uzdevumu var izmantot sintakses likumību diagnostikai.</p>
1.2. Lai top!			
6., 7.	Kā top rakstnieks vai dzejnieks. Darbības vārda gramatiskās kategorijas	<p>MG 6., 7. uzd.</p> <p>DB 4.2., 4.3., 4.4., 4.5., 4.6. uzd. (uzdevumu var veikt pa daļām).</p>	<p>MG 6.1. uzdevuma teksts ir garš, tāpēc skolēni to var lasīt mājās vai klasē. Uzdevums ir ievads par radošo rakstīšanu skolēniem smieklīgā formā. Veicot uzdevumu, tā ir laba iespēja runāt par ironisko, smieklīgo literatūrā.</p> <p>Humoristiskā stila pazīmes (emocionāli ekspresīvais stils):</p> <ul style="list-style-type: none"> • labsirdīgi zobgalīga attieksme, • daudz sinonīmu ar humoristisku attieksmi, • smieklīgi personu un vietu nosaukumi, • ar nolūku neatbilstoši lietoti vārdi, • pārspilējumi. <p>Izmanto daiļliteratūrā, publicistikā, sarunvalodā. Izmantojot šo stilu, jābūt pārliecinātam, ka klausītājiem vai lasītājiem ir tāda pati humora izjūta kā teksta autoram.</p> <p>Ja ir nepieciešamība, skolēni var meklēt stila pazīmes J. Grestes teksta fragmentā.</p> <p>Ja skolotājam šķiet, ka laika nav daudz, protams, viņš pats var sniegt jēdziena <i>elēģija</i> skaidrojumu MG 6.3. uzdevumā.</p>

			<p>DB 4.2., 4.3., 4.4., 4.5., 4.6. uzdevumu var izmantot formatīvajai vērtēšanai vai arī diferencēt skolēnu dabu, veidot šos uzdevumus.</p> <p>DB 4.1. uzdevuma teksta daļu, kurā jāsaliek pieturzīmes, var izmantot kā diktātu. “Vispār, kad es domāju par dzeju, par mākslu, man pašam patīk tā sajūta, ka es to uztveru kā kaut kādu vietu, uz kuru es dodos. Nevis es tur dzīvoju, bet zinu, ka tur ir tā vieta, tā dzeja. Tad es tur nokļūstu, baudu to laiku, ko es pavadu dzejā, un varu doties uz vienu punktu, uz kādu citu punktu un tad atgriezties mājās, un tur ir mājas, tur nav dzeja. Tas ir tas, kā man šobrīd iet.”</p>
8., 9.	Kolāža. Vārdšķiru morfoloģiskā analīze	<p>MG 8. uzd.</p> <p>DB 4.2., 4.3., 4.4., 4.5., 4.6. uzd. (uzdevumu var veikt pa daļām).</p>	MG 7. un 8. uzdevuma mērķis ir sekmēt skolēnu radošo darbību un pilnveidot izpratni par lietvārdu, darbības vārdu un īpašības vārdu.
10.	Piecrinde. Ieteikumi radoša darba rakstīšanai. Pavēles izteiksmes izmantošana ieteikumu rakstīšanai	MG 9. uzd.	MG 9. uzdevums ir radošs darbs.
11., 12., 13.	Ko es zinu? Ko es protu?	MG 10. uzd.	DB 2.5. uzdevumu veic visi skolēni, pārējos uzdevumus skolēni veic grupā vai arī izvēlas, kurus divus uzdevumus no piedāvātajiem veiks.

		DB 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.10. uzd.	
Stundas	Stundas temats	MG, DB uzdevumi	Komentāri un metodiskie ieteikumi
2. nodaļa. Runājam... Vai saprotam cits citu?			
2.1. Runāt, valodot, mutēties vai locīt mēli?			
1., 2.	Valoda saziņai. Saziņas situācija, nolūks, dalībnieki	MG 1., 2. uzd. DB 1. uzd.	Iesākot tematu, skolēniem var piedāvāt uzdevumu, kas asprātīgā formā parāda valodas daudznozīmību un iespējas fantāzijai. Kurš nags prot lidot? vanags Kuras ūsas ir dzīvas? karūsas Kura zeme ir zem zemes? pazeme Kurš posts garšo zaķiem? kāposts Kuru otiņu slauc? gotiņu Kuru auku mazgā? trauku Kuras vecītes aug mazumā? svecītes Kuri ieži ir ragaini? brieži Kurš auns pēc nedarba? kauns Kuru tupeli ēd? kartupeli Kuri eži neraujas kamolā? meži Kuri mati zem kājām? pamati Kurus nagus valkā pie tautastērpiem? vainagus Kuru ostu liek ap vidukli? jostu Kuras asakas patīk bērniem? pasakas

Pēc 2.5. uzdevuma veikšanas skolēni raksta saziņas situāciju. Pirms tam skolēni 2.1. uzdevumā skaidro pieturzīmes, 2.2. uzdevumā pabeidz saliktus pakārtotus teikumus, tāpēc, rakstot saziņas situāciju, skolēni vēl vajadzētu atkārtot par tiešo runu. Saziņas situācijā būs vajadzīga tiešā runu (**MG 158. lpp.**)

DB 1. uzdevuma atbildes:

Valoda ķeras	D
Valodas nēsāt	B
Šķilt valodu	A
Valoda (arī balss) aizkrīt	E
Meklēt kopīgu valodu	F
Runāt dažādās valodās	C

A	ļoti veikli, arī asprātīgi runāt
B	tenkot
C	sarunās nesaprast, pārprast vienam otru, citam citu
D	saka, ja runā ar grūtībām, negribēti vairākas reizes atkārtojot vienu un to pašu skaņu, skaņu grupu.
E	saka, ja uz neilgu laiku zūd spēja runāt vai dziedāt
F	censties saprasties

MG 2.3. uzdevuma atbildes:

asa mēle – izsmejoša, zobgalīga, dzelīga valoda,
 salda mēle – glaimojoša, iztapīga, lišķīga valoda,
 veikla mēle – raita, arī asprātīga runa,
 mēli deldēt – veltīgi, bez panākumiem runāt,

			<p>trīt mēli – aprunāt, tenkot; pļāpāt, mēlot, mēle niez – stāstīt vairāk, nekā vajag, arī izstāstīt noslēpumu, kost mēlē – nožēlot par pateikto, padarīto, locīt mēli – daudz runāt; aprunāt Papildmateriāls pieejams: www.pupa.lv sadaļā “mēle”.</p>
3., 4.	Diskusija. Secinājumi par diskusiju	MG 3. uzd. DB 2. uzd.	<p>Mācību grāmatā ir kultūras informācija par Ēzopu un viņa fabulām. Ieteicams rosināt skolēnus tās izlasīt. Diskusija un diskusijas kopsavilkums būs arī 6. nodaļā.</p>
5., 6.	Vārds. Vārda nozīme. Sinonīmi, antonīmi, homonīmi	MG 4. uzd. DB 4., 5., 6., 7. uzd. (var izvēlēties, kurā stundā veikt uzdevumus).	<p>Papildmateriāls pieejams: https://www.slideshare.net/slideshow/leksikoloija-vrda-nozme/14074772#2 Grāmatas koncepcija paredz, ka skolēni strādā ar teorētisko materiālu un paši nonāk pie secinājumiem, tāpēc šāda veida mācīšanās paredz ilgu laiku. Mācību grāmatā ir dots plašs teorijas jautājumu izklāsts, un skolēni ar to strādā, veidojot atgādnēs, izrakstot nozīmīgākos atslēgvārdus, galveno domu u. tml. Pieejams:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/9-klase/leksikologija-frazeologija-3488/re-11999080-2fec-4c00-8f40-495612f7ac4b • http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/leksikologija/leksikolog/leks6.htm • https://www.slideshare.net/slideshow/vrdu-grupas/14074907 <p>DB 7. uzdevumu var izmantot formatīvajai vērtēšanai.</p>
2.2. valoda, arī tu mainies!			

7.	Valodas attīstība. Lingvistisks teksts. Valodas stils.	MG 5. uzd. DB 3. uzd.	MG 5.2. un 6.6. uzdevumā skolēniem jālasa populārzinātniski teksti. Skolotājs var iesākt sarunu, kas raksturīgs tāda veida tekstiem, kāds vārdu krājums un gramatiskās konstrukcijas tiek lietotas. Papildmateriāls MG 6.3. uzdevumam .
8.	Jaunvārdi. Gada vārds.	MG 6. uzd. DB 8., 9. uzd.	„Aptauja par gada vārdu, nevārdu un jaunvārdu drīzāk jādēvē par konkursu, jo tajā tiek savākti un vērtēti dažādi interesanti tautas izdomājumi, taču tas nav valodnieku pienesums. Neviens no šiem vārdiem netiek saukts par piemēru, kuram vajadzētu sekot. Tāpat ir ar "sāļviru" – šis jaunvārds "soļankas" vietā noteikti neiedzīvosies, un tas nemaz nav vajadzīgs,” Latvijas Radio raidījumā “Kā dzīvot labāk?” pauda Latvijas Universitātes profesors, valodnieks un tulkotājs Andrejs Veisbergs un filoloģijas doktore, valodniece Dite Liepa.
9.–11.	Ko es zinu? Ko es protu? .	MG 7., 8. uzd. DB 8., 9. uzd.	Papildmateriāli pieejami: <ul style="list-style-type: none"> • https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/ka-labak-dziivot/valodnieks-nedomaju-ka-gada-jaunvards-salvira-iedzivosies.-solan.a187909/ • https://enciklopedija.lv/skirklis/9891-latvie%C5%A1u-valoda • https://valoda.lv/valsts-valoda/ MG 6.6. uzdevumā skolēni pēc izvēles var meklēt informāciju par citiem latviešu rakstniekiem, dzejniekiem un kultūras darbiniekiem, kuri radījuši jaunvārdus. Par jaunvārdiem informācija pieejama: http://valoda.aiab.lv/latval/vidusskolai/leksikologija/leksikolog/leks24.htm DB 9.1., 9.2., 9.3. uzdevumu var izmantot arī formatīvajai vērtēšanai.

3. nodaļa. Ja man būtu tā naudiņa... (

Stundas	Stundas temats	MG, DB uzdevumi	Komentāri un metodiskie ieteikumi
3.1. Maksā ragā!			
1.	Maksā ragā! Frazeoloģismi. Darbs ar zinātniski populāru tekstu.	MG 1. uzd. DB 1., 2. uzd.	<p>MG 1.1. uzdevums. Ja skolēni nezina atbildi, tad var rosināt pievērsties MG 1.2. uzdevumam, kurā ir minēti frazeoloģismi, kas ilustrēti MG 1.1. uzdevumā.</p> <p>MG 1.3. uzdevuma atbilde: Frazeoloģisms – tradicionāls vārdu savienojums, kura nozīme daļēji vai pilnībā ir pārnesta. Tā nozīme ir uztverama tikai veselumā.</p> <p>MG 1.4. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi atlasīt informāciju un to strukturēt pārskatāmi kā atgādni.</p> <p>Pirms uzdevuma izpildes ieteicams rosināt skolēnus pārrunāt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kas ir atgādne; ● kāda ir atgādnes funkcija; ● kāpēc ir noderīgi veidot atgādnes; ● kā izkārtot, vizuāli noformēt atgādni. <p>MG 1.4. uzdevumā skolēni veic pašvērtējumu, secinot, cik noderīga ir izveidotā atgādne, kas izdevās, ko varētu darīt citādāk.</p> <p>MG 1.5. uzdevuma atbildes: sēdēt uz siena kaudzes – būt skopam, saka; ja kāds ko nelabprāt dod citam; idioma; viltīgs kā lapsa – viltīgs cilvēks; frazeoloģisks salīdzinājums; iekrist acīs – pēkšņi piesaistīt skatienu, uzmanību; frazēma; acis uz kātiņiem – izrāda lielu izbrīnu, ir pārsteigts, šokēts; idioma; ar tukšām rokām – bez kaut kā; idioma; ar dāsnu roku – ļoti labprāt, bagātīgi; idioma;</p>

			<p>dzīvot no rokas mutē – dzīvot nabadzīgi, ar ierobežotiem naudas līdzekļiem; frazēma;</p> <p>izlaist no rokām – zaudēt ietekmi, varu, īpašuma tiesības; idioma.</p> <p>Pēc MG 1.6. uzdevuma izpildes skolēni secina, kas kopīgs visiem uzdevumā dotajiem frazeoloģismiem (frazoloģiski salīdzinājumi).</p> <p>MG 1.7. uzdevums. Ieteicams aicināt skolēnus izmantot iepriekš apgūtās zināšanas un prasmes par salikta teikuma veidošanu – gramatiskā centra noteikšana, salikta sakārtota teikuma daļu saistītārvārdi. Ja nepieciešams, var piedāvāt izmantot gramatikas pielikumu vai atgādnēs, vai citu resursu.</p>
2.	Kā radušies frazeoloģismi? Komikss	MG 2. uzd.	<p>MG 2.1. uzdevums.</p> <p>Par frazeoloģijas pamatlicēju tiek uzskatīts Šarls Balī (Charles Bally; 1865–1947), kurš konstatēja, ka “ir divu veidu vārdu savienojumi: vārdu savienojumi ar pagaidu raksturu (brīvi vārdu savienojumi) un vārdu savienojumi, kas atkārtojas un kurus nav iespējams sadalīt atsevišķos komponentos (stabili vārdu savienojumi)”.</p> <p>Latviešu valodniecībā pirmais frazeoloģismiem pievērsās Arturs Ozols, kas darbā “Latviešu tautasdziesmu frazeoloģijas pamatjautājumi” aplūkoja arī frazeoloģijas teorētiskos jautājumus. A. Ozols uzskatāms par latviešu frazeoloģijas pamatlicēju. Pieejams: https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda-pec-skola2030-paraugprogrammas/latviesu-valoda-i/mediji-valoda-un-ietekme-98445/masu-mediju-veidi-un-vestijuma-zanri-95249/re-355d95ee-6ac0-418c-ac35-2d010ac69a05</p> <p>Frazeoloģismu saturā spilgti atspoguļojas tautas un valodas vēsture, arī noteikta pasaules uztvere.</p> <p>Frazeoloģismos atrodama informācija par</p> <ul style="list-style-type: none"> • tautas nodarbošanos (<i>pilnās burās</i>), • cilvēka ķermeni, viņa emocijām (<i>sirds lūst</i>), • apkārt esošo dabu (<i>čakls kā bitīte</i>). <p>Daudzu frazeoloģismu rašanās avots ir Bībeles teksti un citu tautu mitoloģija. Kā papilduzdevumu MG 2.2. uzdevumam skolēniem var piedāvāt izteikt minējumus, kā radušies šie frazeoloģismi:</p>

			<p><i>Kult tukšus salmus</i> – vairākkārt runāt par vienu un to pašu; spriedelēt par ko jau (sen) zināmu. Frazeoloģisms radies laikā, kad labības kulšana bija ikdienišķs darbs ikvienā lauku sētā.</p> <p><i>Aizsūtīt pie Pētera</i> – nogalināt, likt atvadīties no dzīves. Bībelē, Mateja evaņģēlijā, minēts notikums, kurā Jēzus iekāpj Sīmaņa laivā un liek izmest tīklus, kaut arī visu nakti tas ir zvejojis un nevienu zivi nav noķēris. Tīkls bija zivju pilns, un Sīmanis kļuva par Jēzus mācekli, kuram pēc kāda laika deva vārdu Pēteris (“petra” grieķu valodā nozīmē “klints, akmens”). Jēzus deva Pēterim Debesu valstības atslēgas, lai tas pār to valdītu.</p> <p><i>Stāvēt pie ratiem</i> – netraucēt, neiesaistīties. Frazeoloģisms radies laikā, kad kā transporta līdzeklis tika izmantoti rati.</p> <p><i>Zaķa pastala</i> – ļoti bailīgs cilvēks. Frazeoloģisms radies laikā, kad pastalas tika nēsātas kurpju vietā.</p> <p><i>Kārt zobus vadzī</i> – badoties. Visticamāk, izteiciens attiecas nevis uz cilvēka zobiem, bet uz darbarīkiem – dakšām, grābekļiem, zāģiem – un to zobiem. Kad ir darbs, tad darbarīkus tur rokās un pelna maizi, kad darba nav, tad zobi jākar vadzī un jābadojas.</p> <p><i>Nokļūt zem āmura</i> – izputēt. Maksātnespējīga parādnieka mantu mēdz pārdot izolē. Piesitot ar koka āmuru, izsoles vadītājs – ūtrupnieks – apstiprina, ka pieņem solīto cenu. Pēc āmura trešā sitiena manta ir pārdota.</p> <p>MG 2.4. uzdevums ir radošs uzdevums, kuru var uzdot kā mājas darbu vai papilduzdevumu.</p>
3.	Fakts vai viedoklis? Plakāts par naudu Latvijā	MG 3. uzd. DB 3. uzd.	MG 3.3. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi atšķirt viedokli no fakta, kā arī faktu pamatot ar argumentiem. Šī prasme ir ļoti svarīga visos mācību priekšmetos, kritiski izvērtējot informāciju, pamatojot viedokli, kā arī meklējot informāciju tīmeklī.

			<p>MG 3.4. uzdevuma atbildes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Var pārbaudīt kā patiesu. F 2. Ir atkarīgs no novērojumiem vai pētījumiem. F 3. Balstās uz pieņēmumu. V 4. Var pārbaudīt ar pierādījumu palīdzību. F 5. Izskaidro to, kas patiesībā noticis. F 6. Nav pamatots ar pierādījumiem. V 7. Katram cilvēkam tas var būt atšķirīgs. V 8. To nevar apstrīdēt vai apspriest. F 9. To var apspriest. F <p>MG 3.6. uzdevums. Informācijas meklēšanai iespējams izmantot daudzveidīgus resursus – skaidrojošo vārdnīcu, elektronisko vārdnīcu www.tezaurs.lv, vēstures resursus. Darbam ar tekstu informācijas meklēšanai var izmantot arī 1. pielikuma tekstu.</p> <p>Informācija par dālderī pieejama: http://lvm.lv/wp-content/uploads/2015/12/Rietumeiropas_dalderi.pdf</p>
4.	Kā svēra un mērīja agrāk? Vecvārdi – mērvienību nosaukumi	<p>MG 4. uzd.</p> <p>DB 4. uzd.</p>	<p>MG 4.2. uzdevums. Papildus var skolēnus rosināt atcerēties un apkopot informāciju par Latvijas un pasaules vēstures stundās lietotajiem vecvārdiem – kuru parādību vairs nav un vārdi tiek lietoti tikai kā vēstures jēdzieni.</p> <p>Informācija pieejama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.naudasskola.lv/lv/skaties/filmas/naudas-laiki-latvija, • https://www.lv100.lv/galerijas/271118-latvijas-naudas-vesture-100-gadu-garuma/ <p>DB 4.1. uzdevuma atbilde: Tur uz Ogres upes laipām tas notika, un taisni starp abiem dēļiem maks</p>

			<p>gulēja, un, ja šķirba būtu par adatas dūrienu bijuse platāka, tad tas ūdenī būtu iekritis. <u>Repis</u> nebij pārāk biezs: tajā atradās viens <u>piecruļļu</u>, viens <u>trīsrubļu</u> gabals un ap vienu <u>rubli</u> sīkas naudas.</p> <p>[..] tā tu aiztecēji ar savām <u>atradībām</u> uz mācītāja muižu, un trīs reizes draudzei ir ticis sludināts: uz Ogres upes laipām ir nauda atrasta un pazaudētājs lai pieteicas mācītāja muižā.</p> <p>[..] viņai piepeši bij iešāvies prātā, ka atrasta nauda esot laimīga un ka saimnieks <u>vinreiz</u> Rīgā nopircis trūkumcietēju loterijas lozi. Gluži karsts Līzei pārskrēja pār kauliem.</p> <p>Ap pusdienas laiku viņa aprunājas ar vīru, un abi galīgi nospriež, ka <u>jāpirk</u> vesela loze par pieciem rubļiem. Viņai tik lielas cerības uz <u>vinnestu</u>, ka tā par pārējiem trim rubļiem sev iemanto jaunu “<u>bastaini</u>” un, tā ka naudas vēl atliek, vīram mārciņu tabaka un bērniem saldumus un kliņģerus. Bet, jo tuvāk ar ilgošanos sagaidītā izlozēšanas diena nāca, jo vairāk saplaka viņas cerības, un <u>pēdīgi</u> viņa bij tik nedroša, ka gandrīz <u>nejaudāja</u> palūgt saimniekam avīzi, kuru tas kādā sestdienas pēcpusdienā no tiesas mājās pārnesa un kurā vinnesta numuriem vajadzēja būt nodrukātiem.</p> <p style="text-align: right;">(Rūdolfis Blaumanis)</p>
5.	Skaitļa vārdi un saīsinājumi. Elektroniska vēstule.	MG 5. uzd. DB 5. uzd.	<p>Ierosmei pirms MG 5.1. uzdevuma var piedāvāt sarakstu vai nelielu tekstu ar dažādiem saīsinājumiem, piemēram:</p> <p><i>Ar 9,83 milj. km² lielu platību ASV ir trešā lielākā valsts pasaulē pēc platības. ASV ir lielākā tautsaimniecība pasaulē, 2008. g. tās iekšzemes kopprodukts bija 14,3 trilj. ASV \$ (23% no visas pasaules IKP).</i></p> <p>Ieteicams tekstu izlasīt skaļi, pievēršot uzmanību visu saīsinājumu izrunai. Secinājuma veidošanai var uzdot jautājumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kāpēc tiek lietoti saīsinājumi? • Kādi ir saīsinājumu veidi? • Kam jāpievērš uzmanība, tekstā lietojot saīsinājumus? <p><i>Vispārlietojamo saīsinājumu saraksts. Valsts valodas centrs. Pieejams:</i></p>

https://www.vvc.gov.lv/sites/vvc/files/media_file/saisinajumi.pdf

3.2. Gribu pelnīt

6.

Par naudu pat
velns danco.
Darbs ar literāru
tekstu

MG 6. uzd.

MG 6.3. uzdevums darbam ar vārdu krājumu (pasvītrotie vārdi – sarunvalodas vārdi, zilā krāsā – frazeoloģismi).
Naudu pelna, krāj, liek zeķē, norok podā, domājot, ka tā būs drošībā. **Ne vella**. Pēc simtiem gadu nejausi kāds zemnieks savā laukā atrod podu ar sidraba naudu. Krājējam jau sen miesa pīšļos, naudai tikai muzejiska un sidraba svāra vērtība, gods atradējam un daži procenti ciešanu naudas no atraduma vērtības. Un **gatavi rudzi**. Drošāk ir glabāt zeķē. Taču tā ar' nav mudra rīcība. Zeķes taču izdilst. Vai kāds pazīst to patīkamo sajūtu, kad izdzird iedzindzināties, iečaukstamies naudu? Nu jā, it sevišķi, ja tas notiek tavā kabatā. Paša mellais darba kūtskrekls smagi pielipis pie muguras no sviedriem slapjš, bet tā **baltā maize** par **melno darbu**, ai, tas ir patīkami. Jo–ho–o–o! [..]
Naudai patīk, ja to skaita, ja groza, ja to liek lietā. [..] Naudai patīk, ja to dievina, ja tās dēļ notiek trači un trokšņi, ja tā var atvērt ikvienas durvis. Ar smaku vien, kaut gan mēdz teikt, ka **nauda nesmird**. Smird, bet atmazgāšanā ir sava jēga un māksla, arī sava veida mistērija.

(Laima Muktupāvela)

Sētniece. Ko tu tur pastāvīgi blenz uz augšu, veci? Būsi vēl kādā [..] ieskatījies, vai?

Piķurgs. Ko nu smeijies, saimniecīt! Man jau laiks domāt par to kaulaino [..], kas reiz nāks ar izkapti pār plecu.

Sētniece. Vēl jau tik izkurtējis neesi. Jau sen bija laiks paņemt sievu. Pogas piešūtu, aplāpītu. Rau, kankari vien vēdinās. Varētu gan sev labākas drēbes pagādāt.

Piķurgs. Tas ir pareizi, saimniecīt. Esmu jau par to domājis. Utenī man jau kārta noskatīta. Jūrnieka forma, vēl tīri laba drēbe. Bet negadās nopirkt.

Sētniece. Savu žūksnīti naudas taču būsi iekrājis?

Piķurgs. Varbūt, ka krāju, varbūt arī daudz esmu iekrājis, to tu nemaz nezini.

			<p>Sētniece. <i>Nepūt nu man miglu acīs!</i> Kas gan tevi nepazīst? Prastu dzīvot, tad arī dzīvotu citādi. Bet tu nekam nederi. Sapņotājs!...</p> <p>Piķurgs. Vai tu zini, kas tas ir – sapņot? Tas ir domāt par to, par ko labi zini, ka nekad nesasniesi. Bet, ja nu kādam ir daudz naudas, tā man liekas – tad vairs nevar sapņot, jo visu, ko vien viņš iedomā, tūlīt var dabūt. Bet, kas īstenībā iegūts, tas vairs nav tik skaists, kā iedomāts. Tā, redzi, nauda cilvēku padara nabagu.</p> <p>[..]</p> <p>Sētniece. Par ko tad tu tā sapņo?</p> <p>Piķurgs. Kā ir pienācis brīdis, kad esmu kļuvis bagāts. [..]</p> <p>Sētniece. Un ko tu darītu?</p> <p>Piķurgs. Redzi, tad es <i>vienā rāvienā</i> kļūtu liels vīrs. Nevienam es nerautos no ceļa, neviens man nevarētu uzkliegt. Un es viņiem varētu sacīt visu, ko domāju. <u>Lupatas</u> jūs esat, es viņiem teiktu. Paskatieties savās dvēselēs, un tur jūs nekā cita neredzēsiet kā <u>lēverus</u> un skrandas! Jā! Un tad viņi man smilkstētu.</p> <p>Sētniece. Kāpēc tad šie smilkstētu? Lai liktu kādam smilkstēt, ir vajadzīga vara.</p> <p>Piķurgs. Bet kas ir vara? Nauda. Bet, ja nu man būs nauda, kuras man nevajag, bet viņiem tās nebūs un vajadzēs, tad viņi smilkstēs, tici man! Un viņi man lēkās, kad es uzsvilpšu vai saukšu – hop!</p> <p style="text-align: right;">(Mārtiņš Zīverts)</p> <p>MG 6.4. uzdevums. Pēc skaidrojuma ieteicams rosināt skolēnus secināt, kāpēc autori ir izvēlējušies izmantot šādu vārdu krājumu, kas mainītos, ja tekstā nebūtu frazeoloģismu, sarunvalodas vārdu, vārdu pārnestā nozīmē.</p>
7.	Es un nauda, Viedokļa raksts	MG 7. uzd. DB 6. uzd.	MG 7.3. uzdevums. Viedokļa vērtēšanas kritēriji pieejami 2. pielikumā . DB 6. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi argumentēt, veidot argumentus apgalvojumam. Diskusijā iespējams izmantot DB 6. uzdevumā izveidotos argumentus. <i>Diskusija.</i>

			<p>a) ‘strīdīga, neskaidra jautājuma (publiska) apspriešana’ (<i>Latviešu literārās valodas vārdnīca</i>. Pieejama: www.tezaurs.lv),</p> <p>b) ‘strīdīga jautājuma apspriešana, izsakot atšķirīgus viedokļus’ (<i>Mūsdienu latviešu valodas vārdnīca</i>. Pieejama: www.tezaurs.lv/mlvv),</p> <p>c) ‘apspriešana, kuras gaitā izsaka dažādus uzskatus’ (<i>Latviešu valodas vārdnīca</i>. Rīga : Avots, 2006, 248. lpp.)</p> <p>1) <i>Diskutēsim! Diskusija kā metode</i>. Pupa. LVA metodikas skolas izdevums latviešu valodas skolotājiem. 2/2021.</p> <p>Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2021/03/PUPA2021-2.pdf</p> <p>2) Gatavošanās diskusijai, tās norise un kopsavilkums. Pieejams: https://mape.gov.lv/catalog/materials/44058A25-12B5-4248-B132-76F439C4A67F/view?preview=E7FDE1DA-3012-4798-94BA-237C321B803B</p> <p>3) Latviešu valodas aģentūra. <i>Diskusija. Stunda</i>. Pieejams: https://valoda.lv/wp-content/uploads/2020/07/06_LVA_STUNDA_Diskusija_A4_WEB.pdf</p>
8., 9.	Pētījums par darba tirgū nepieciešamajām prasēm. Pētījuma diagrammas apraksts	<p>MG 8. uzd.</p> <p>DB 7., 8. uzd.</p>	<p>MG 8.7. uzdevums. Diagrammas apraksta rakstīšanas principus skolēni ir mācījušies 7. klasē. Ja nepieciešams, tad pirms diagrammas apraksta rakstīšanas var atsaukt atmiņā, kam jāpievērš uzmanība, – teksta struktūra un katras teksta daļas saturs.</p> <p>Diagrammas apraksta vērtēšanas kritēriji pieejami 3. pielikumā.</p> <p>DB 8. uzdevuma mērķis ir pievērst uzmanību senajiem profesiju nosaukumiem (vecvārdiem). Uzdevums ir veicams pēc izvēles.</p>
10., 11.	Tekstu veidi. Apraksts, vēstījums,	<p>MG 9. uzd.</p> <p>DB 9. uzd.</p>	<p>MG 9.1. un 9.2. uzdevuma mērķis ir atsaukt atmiņā iepriekš apgūto par tekstu iedalījumu un tekstu veidiem raksturīgajām pazīmēm.</p>

	pārspriedums. Darbs ar populārzinātnisku tekstu.		4. pielikumā pieejams MG 9.6. uzdevuma teksts. Tekstu var izmantot, lai tajā meklētu apgalvojumus, faktus un secinājumu, piemēram, iekrāsotu ar dažādu krāsu zīmuļiem vai flomāsteriem.
12., 13.	Pārspriedums	MG 10. uzd. DB 10. uzd.	MG 10. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi plānot pārspriedumu, atlasīt faktus, veidot apgalvojumus un secinājumu, kā arī rakstīt pārsprieduma melnrakstu, to pilnveidot pēc pašvērtējuma un savstarpēja vērtējuma, kā arī rakstīt tīrrakstu.
14., 15.	Vēstījuma notikumu izkārtojums. Prezentācija. Reklāma	MG 11., 12. uzd. DB 11. uzd.	Šī temata ietvaros (14.–15. stunda) ieteicams veidot starppriekšmetu saikni ar sociālajām zinībām, piemēram, MG 11.6. uzdevuma prezentācijas plānošanā, izstrādē un vērtēšanā, kā arī reklāmas izveidē MG 12.4. uzdevumā . MG 11.1. uzdevuma veikšanas laikā ieteicams pievērst uzmanību sinonīmiem <i>business – uzņēmējdarbība, biznesmenis – uzņēmējs</i> , to izcelsmei un lietojumam. DB 11. uzdevums ir papilduzdevums darbam ar tekstu. Uzdevumā tiek pievērsta uzmanība varoņu raksturojumam, galvenajai domai.
16., 17.	Ko es zinu? Ko es protu?	MG 13. uzd.	

4. nodaļa. Vienatnē un attiecībās (18 st.)

Stundas	Stundas temats	MG, DB uzdevumi	Komentāri un metodiskie ieteikumi
4.1. Es un mēs kopā			

1.	Attiecības. Palīgvārdi, to iedalījums	MG 1. uzd. DB 1. uzd.	DB 1.5. –1.7. uzdevumā uzmanība tiek pievērsta vārdu savienojumu <i>viens otru un cits citu</i> stilistiskajam lietojumam. MG 1.5. uzdevuma izpildes laikā ieteicams rosināt skolēnus izmantot vārdnīcu vai digitālos resursus, lai noteiktu nelokāmo vārdu vārdšķiru.
2.	Prievārdi	MG 2. uzd. DB 2. uzd.	MG 2. uzdevuma mērķis ir veidot izpratni par prievārdu kā vārdšķiru, pētīt prievārdu lietojumu dažādos avotos un secināt par prievārdam raksturīgo. MG 2.1. uzdevumu pildot, ieteicams tekstu projicēt uz ekrāna un tajā veikt piezīmes, izmantojot krāsas vai dažāda veida pasvītrojumus, vai arī nodrošināt skolēniem tekstu kopijas, lai tajās var veikt piezīmes. MG 2.3. uzdevuma izpildei skolēni var izmantot dažādus tekstus – gan mācību grāmatās pieejamos, gan drukātos materiālus, gan digitālos resursus. Taču visērtākais un ātrākais pētniecības avots ir latviešu valodas līdzsvarotais korpuss (Pieejams: https://korpuss.lv/search), kurā, ievadot meklējamo prievārdu (vai arī citas vārdšķiras vārdu), ir atrodamī dažādu tekstu piemēri.
3.	Prievārdi un to stilistiskais lietojums	MG 3. uzd. DB 3. uzd.	MG 65. lpp. informāciju “Iegaumē!” iespējams skolēniem uzdot kā papilduzdevumu – vizualizēt, veidot atgādni.
4.	Vērtības. Vienlīdzīgi teikuma locekļi, to saistījums ar saikļiem	MG 4. uzd. DB 4. uzd.	MG 4.1. uzdevumā dotās vērtības var kārtot arī kā vērtību piramīdu. Ja iespējams, var aicināt skolēnus balsot par vērtībām, tā izveidojot klases vērtību sarakstu. Pirms MG 4.2. uzdevuma veikšanas ieteicams atkārtot, kas ir vienlīdzīgi teikuma locekļi un kādas ir to saistīšanas iespējas gan ar saikļiem, gan bez tiem. Rakstot teikumus ar VTL, rosiniet skolēnus izmantot saistītātvārdus, lai nākamajā uzdevumā (MG 4.3. uzdevums) ir iespējams pētīt saikļus.
5.	Saikļi, to iedalījums	MG 5. uzd. DB 5., 6. uzd.	Uzdevumu mērķis ir attīstīt prasmi tekstā saskatīt saikļus, noteikt to iedalījumu un funkciju teikumā.

6.	Vārdšķiru homonīmija	MG 6. uzd.	<p>MG 6.2. uzdevums. Lai uzdevumu veiktu ātrāk, var aicināt skolēnus sadarboties vai arī tekstu sadalīt vairākos fragmentos.</p> <p>Atbildes:</p> <p>Tūliņ sēdīsimies pie galda, lai kārtējo reizi svinētu manu pilngadību, visi tā smaida, ka visu laiku atkārtēju, ka beidzot esmu pilngadīgs un pilnībā atbildu par savu rīcību, jo tas taču normāli, man patīk. Smails ir atgriezies manā sejā, ik diena tik jauka un saulaina, par to, kas šodien – domāju, Irākas karu – nedomāju vispār, negribu bojāt garastāvokli, gan paspēšu vēl! Zinu, ja man atņemtu smaidu un manu optimismu, tad uzreiz liktos kapā iekšā, jo bez tā nu nekādi nespēju dzīvot. Zinu, ka vecumdienas būs baigās grumbiņas, bet tas taču skaisti – smaidīt – ne? Es zinu, ka Tev arī patīk. Man prieks, ka uztraucies par manām un mammas attiecībām – viss ir ok! Tiešām! Neuztraucies! Es mīlu viņu un viņa – mani! Un tas ir galvenais! Pārējais ir tikai dzīves sīkumi. Manu zaķīt – man sajūta, ka Tu sāc no manis attālināties. Vai tā ir? Man jau bailes iemetās krūtīs, vai tiešām tas noticis? Apniku es Tev? Lūdzu, saki, ka ne. Mīlu es tevi! Lūdzos Tev – nepamet mani, jo bez Tevis ne soļā!</p> <p style="text-align: right;">(Inga Karlštrēma)</p> <table border="1" data-bbox="954 874 2038 1008"> <thead> <tr> <th data-bbox="954 874 1272 938">Apstākļa vārdi</th> <th data-bbox="1272 874 1482 938">Prievārdi</th> <th data-bbox="1482 874 1632 938">Saikļi</th> <th data-bbox="1632 874 2038 938">Citi nelokāmi vārdi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="954 938 1272 1008"></td> <td data-bbox="1272 938 1482 1008"></td> <td data-bbox="1482 938 1632 1008"></td> <td data-bbox="1632 938 2038 1008"></td> </tr> </tbody> </table> <p>MG 6.3. uzdevuma mērķis ir rosināt skolēnus, izmantojot vārdnīcu, secināt, ka citi nelokāmi vārdi ir partikulas un izsaukmes vārds “lūdzu”.</p> <p>MG 6.4. uzdevums. Meklējot vārdnīcā, ieteicams rosināt skolēnus pievērst uzmanību vārdiem, kuriem ir vairāki šķirķļi, tas ir, iespējams, ka tie var būt dažādu vārdšķiru vārdi (vārdšķiru homonīmi).</p> <p>MG 6.1. uzdevuma tekstā tie ir šādi vārdi – taču, vai, nu, ne, gan.</p> <p>Vairāk informācijas par nelokāmo vārdšķiru homonīmiju: http://valodasrokasgramata.lv/materials/2/724B2676-8D11-7EC9-8FF2-15EAAAEE1BCC</p>	Apstākļa vārdi	Prievārdi	Saikļi	Citi nelokāmi vārdi				
Apstākļa vārdi	Prievārdi	Saikļi	Citi nelokāmi vārdi								

7.	Partikulas	MG 7. uzd. DB 7. uzd.	MG 7. un DB 7. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi tekstā saskatīt partikulas, secināt par to funkciju teikumā un lietot tās teikuma nozīmes niansēšanai.
8.	Palīgvārdi. Kopsavilkums	MG 8. uzd. DB 8. uzd.	MG 8.2. uzdevuma mērķis ir apkopot zināšanas par palīgvārdiem, to iedalījumu un lietojumu. Tas var būt arī mājas darbs. Pirms uzdevuma veikšanas, īpaši, ja par to paredzēta vērtēšana (gan formatīva, gan summatīva), jāvienojas ar skolēniem, kādi ir laba darba kritēriji, piemēram, plakātā iekļautais teorētiskais materiāls, piemēru kvalitāte, vizuālais noformējums u. c. MG 8.4. uzdevumu iespējams diferencēt atbilstoši skolēnu prasmju līmenim, nosakot, cik un kāda veida uzdevumi jāveido.
9.	Saziņas nolūks (mērķis)	MG 9. uzd. DB 9. uzd.	MG 9.3. uzdevuma mērķis ir rosināt sarunu par to, kas ir saziņa, un sarunas gaitā skolēniem jānonāk pie secinājuma, ka visi dotie vārdi tieši vai pastarpināti ir saistīti ar saziņu. MG 9.4. uzdevumā kā vērtēšanas kritērijus var izmantot 2. pielikumā pieejamos. MG 9.7. –9.9. uzdevumu mērķis ir attīstīt prasmi tekstā lietot partikulas <i>jā, nē, nu jā</i> un atdalīt tās ar pieturzīmēm.
10.	Saziņa. Tiešā runa	MG 10. uzd.	MG 10. uzdevuma mērķis ir atsaukt atmiņā, kas ir tiešā runa un kā lieto pieturzīmes teikumā ar tiešo runu.
11.	Uzrunas etiķete	MG 11. uzd.	MG 11.1. un 11.2. uzdevuma mērķis ir rosināt domāt par to, kā uzrunāt dažādās saziņas situācijās dažādus saziņas dalībniekus. MG 11.3. uzdevumā minētie vārdi ir svešvārdi. Lai to noskaidrotu, ieteicams rosināt skolēnus domāt vai atrast informāciju, kā šie vārdi tiek rakstīti / skan svešvalodās – angļu, franču, krievu u. c. MG 11.4. un 11. 5. uzdevumā uzmanība tiek pievērsta saliktam teikumam, kurā

			abas daļas ievada saiklis <i>jo</i> .
12.	Uzrunas grupa	MG 12. uzd. DB 10. uzd.	MG 12. un DB 10. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi lietot pieturzīmes teikumos ar uzrunu un uzrunas grupu.
13., 14.	Saziņas veidi. Personiska un oficiāla saziņa. Verbāla un neverbāla saziņa	MG 13., 14. uzd.	<p>MG 14. uzdevuma mērķis ir nostiprināt prasmi atšķirt verbālo un neverbālo saziņu, kā arī izvēlēties saziņas situācijai atbilstošus valodas līdzekļus. Lai trenētos atspoguļot un arī atpazīt neverbāli atklātas emocijas, var spēlēt “Emociju šovu”. Skolotājs sagatavo vai skolēni piedāvā emociju nosaukumus, tos saraksta uz lapiņām un ieliek traukā. Skolēni sastājas aplī, viens skolēns izvelk lapiņu ar emocijas nosaukumu, attēlo to neverbāli, un pārējiem skolēniem jācenšas uzminēt.</p> <p>MG 14.6. uzdevumā skolēni tiek rosināti meklēt informāciju par neverbālās saziņas līdzekļu atšķirībām dažādās kultūrās.</p> <p>Papildmateriāli par neverbālo saziņu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Runasskola. <i>Neverbālā komunikācija kļūdas, kas visu sabojā</i>. Pieejams: https://www.runasskola.lv/blogs/blogs/neverbala-komunikacija • Kursīte J. <i>Zīmju valoda: latviešu žesti</i>. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2016. <p>MG 14.6. uzdevumu iespējams piedāvāt kā papilduzdevumu vai diferencēt, nosakot apjomu un veidu, kā to pildīt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atrast tikai faktus; • izveidot prezentāciju / plakātu / videoprezentāciju ar atrastajiem faktiem u. c.
4.2. Diena uz papīra			
15.	Diena uz papīra	MG 15. uzd.	MG 15.1., 15.2., 15.3. uzdevums ir ierosmei, piedāvājot skolēniem pēc izvēles.

			<p>Uzdevuma mērķis ir rosināt skolēnus domāt par dienasgrāmatu kā teksta žanru, noskaidrot tā vēsturi.</p> <p>MG 15.5. uzdevumā uzmanība tiek pievērsta metaforai kā tēlainās izteiksmes līdzeklim.</p>
16.	Izsauksmes vārdi	<p>MG 16. uzd.</p> <p>DB 11. uzd.</p>	<p>MG 16. uzdevuma mērķis ir attīstīt prasmi tekstā saskatīt izsauksmes vārdus, lietot pieturzīmes teikumos ar izsauksmes vārdiem.</p>
17.	Emuārs jeb tīmekļa žurnāls	<p>MG 17. uzd.</p> <p>DB 12. uzd.</p>	<p>MG 17.2. uzdevumā nevēlami vārdi ir <i>blogs</i> un <i>blogeris</i>.</p> <p>Papildmateriāli par emuāriem:</p> <p>1) Tava klase. <i>Kā izveidot emuāru un emuāra ierakstu?</i> Videostunda. Pieejams: https://www.tavaklase.lv/video/ka-izveidot-emuaru-un-emuara-ierakstu/</p> <p>2) Brice S. <i>Emuāri – jauns informācijas resurss</i>. Pieejams: https://dom.lndb.lv/data/obj/file/162547.pdf</p> <p>MG 17.8. uzdevuma mērķis ir apkopot informāciju par lasīto, izpētīto dažādās emuāru vietnēs. Iespējamie kritēriju varianti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Saprotams mērķis, temats – saprotu un zinu, par ko un kāpēc gribu rakstīt; 2. Teksta rada interesi – pašam patīk un gribu, lai citi arī izlasa; 3. Teksts raisa diskusiju – retoriskie jautājumi; 4. Tekstā ievērota pareizrakstība un interpunkcija – teksts ir bez kļūdām; 5. Ir atklāta personiskā attieksme – darb. v. vsk. 1. personā; 6. Tekstu fragmenti sakārtoti hronoloģiski apgrieztā secībā; 7. Ieguvums gan lasītājam, gan rakstītājam; 8. Regulāri publicēti ieraksti – ne retāk kā vienreiz mēnesī; 9. Noformējums piesaista uzmanību – viss saprotams, ir redzami nosaukumi, pārdomātas ilustrācijas, foto, interesants dizains, personalizēts stils.

18.	Ko es zinu? Ko es protu?	MG 18. uzd. DB 13. uzd.	MG 18. uzdevumu iespējams diferencēt – strādāt individuāli, pārī, grupā, veidot vienu vai vairākus ierakstus, klasē kopā veidot emuāra ierakstu sēriju u. c.
-----	--------------------------	--	---

1. pielikums

MG 3.6. uzdevuma papildteksts

Latvijas teritorijā, galvenokārt 10.–12. gs. arheoloģiskajos pieminekļos, atrastas arī Bizantijas impērijas monētas – sudraba miliarisiji.

10. gs. beigās Latvijā parādījās arī dažādas Rietumeiropas sudraba monētas – denāri (galvenokārt vācu, retāk dāņu, čehu, ungāru u. c.). Tie Latvijā visintensīvāk izplatījās 11. gs. 20.–50. gados, bet 11. gs. beigās un 12. gs. sākumā denāru ieplūde apsīka. Un atkal sekoja gandrīz gadsimtu ilgs bezmonētu periods, kad par maksāšanas līdzekli izmantoja sudraba stienīšus.

11. gs. vērojams sudraba pieplūdums, ko radīja vietējās amatniecības uzplaukums un arvien rosīgākie tirdznieciskie sakari.

Sudraba svēršanai Latvijā tika lietoti svariņi ar diviem svaru kausiņiem. Svariņi bija salokāmi, un tos varēja ievietot kārbā. Šādi svariņi izplatīti plašā teritorijā Ziemeļeiropā un Ziemeļaustrumeiropā līdz Haithabu mūsdienu Ziemeļvācijā.

Visā Rietumeiropā 13. gs. bija ekonomisku un politisku pārmaiņu laiks. Baltijā tas iezīmējās ar krustnešu agresiju un monētu apgrozības atjaunošanos. Tirdzniecisko darījumu rezultātā, kā arī ar misionāru un bruņinieku starpniecību Latvijas teritorijā nonāca Gotlandes 13. gs. brakteāti un pusbrakteāti, kā arī Vestfāles pilsētās kalti vācu denāri.

Naudas kalšanas tiesības Livonijā bija Rīgas arhibīskapam, Tartu bīskapam un Livonijas ordeņmestram kopā ar pilsētām. Vecākās monētas Livonijā ir no 13. gadsimta otrās puses līdz 14. gadsimta pirmajam ceturksnim Tartu bīskapijā un Tallinā kaltie brakteāti. Livonijas ordeņa mestri kopš 14. gadsimta vidus Tallinā un kopš 15. gadsimta pēdējā ceturksņa Rīgā un Cēsīs kala šiliņus un feniņus. Rīgas arhibīskapi 15. gadsimtā kala šiliņus un feniņus.

16. gadsimta pirmajā pusē Livonijā intensīvāka kļuva naudas kalšana. Bez šiliņiem un feniņiem kala arī lielākas sudraba monētas: vērdiņus, pusemārkas, mārkas, dālderus un pat zelta dukātus.

Pēc Rīgas pakļaušanās poļu varai 1581. gadā Latvijas teritorijā sāka kalt naudu pēc poļu naudas sistēmas, kuras pamatā bija dālderis.

1. gs. vidū iesākās arī jauns posms Rietumeiropā – zelta dukāta un sudraba graša periods, kas turpinājās līdz 16. gs. sākumam.

Arī Latvijas teritorijā vairākkārt ir izlaistas dukāta tipa monētas. Pirmie zelta dukāti Rīgā kalti 1523. gadā Livonijas ordeņa mestra Voltera fon Pletenbergas laikā. Toreiz viens dukāts līdzinājās trīs dālderiem. 1525. gadā izgatavotas pat 10 dukātu monētas. Līdzīgus dukātus izlaida arī Livonijas ordeņa mestrs Hermanis fon Brigenejs 1535. gadā, ordeņa mestrs Vilhelms fon Firstenbergs 1558. un 1559. gadā, ordeņa mestrs Gothards Ketlers 1559. gadā (arī bez gadskaitļa norādes), kā arī Rīgas arhibīskaps Vilhelms, Brandenburgas markgrāfs 1558. un 1559. gadā.

Pēc Livonijas konfederācijas sabrukuma Rīga 20 gadus saglabāja brīvpilsētas tiesības un turpināja kalt monētas pēc Livonijas naudas kalšanas noteikumiem – dālderus, mārkas, pusmārkas, vērduņus un šiliņus. 1572. gadā tika kaltas dukāta tipa zelta mārkas.

Ir dokumentētas ziņas, ka Latvijas teritorijā dukāti izmantoti darījumos jau 14. gadsimtā, piemēram, to apliecina ieraksti Rīgas parādnieku grāmatā (par 1286.–1352. g.). Pēc rakstūtajiem avotiem var spriest arī par to, kāda tipa zelta monētas bijušas izplatītākās Latvijā. Tie ir Nīderlandes un Reinas jeb vācu guldeņi jeb dukāti. Aprēķinos tos pielīdzināja trīs dālderiem.

Livonijas teritorijā pirmais dālderis tika izkalts jau 1525. gadā.

Dālderis ne tikai pats bija liela vērtība, gandrīz trīs gadsimtus tā bija arī galvenā tirdzniecības monēta. Tajās zemēs, kur nebija sudraba atradņu, dālderis izmantoja arī kā izejmateriālu vietējo monētu kalšanai. Par dālderis 17. gs. varēja nopirkt 144 labi barotas cūkas vai 28 labus zirgus.

Tāpat kā vēstures aspektā kopumā, arī no numismātikas viedokļa raugoties, 18. gs. īpaši nozīmīgs ar to, ka visa Latvijas teritorija pakāpeniski tika iekļauta Krievijas impērijā – naudas apgrozībā tika ieviesti Krievijā oficiāli noteiktie maksāšanas līdzekļi (Krievijas monētas: zelta dubultčervonci un červonci, 10, 5, 2 un 1 rubļa nomināli, sudraba rubļi, pusrubļi un ceturtdaļrubļi un 20, 15, 10 un 5 kapeiku monētas; vara 5, 2 un 1 kapeiku monētas, kā arī vara dengas un poluškas). Tomēr vēl ilgāku laiku tirdzniecībā ievērojama loma bija Rietumeiropas sudraba dālderiem (sevišķi – Alberta dālderiem) un citām sīkākām ārvalstu monētām.

Latvijā 20. gs. sākumā apgrozībā bija tikai Krievijas nauda – zelta un sudraba rubļi, sudraba un vara kapeikas, kā arī papīra nauda.

Līdz ar 1. pasaules karu arī Latvijas teritorijā aizsākās vairākus gadus ilgs finanšu sistēmas un naudas saimniecības nestabilitātes un haosa periods, kas turpinājās līdz pat Latvijas Republikas valūtas – lata sistēmas – ieviešanai 1922. gadā.

Kopš Latvijas okupācijas sākuma 1940. gada 17. jūnijā līdz Latvijas Bankas likvidācijai 10. oktobrī naudas apgrozībā bija vienīgi Latvijas Republikas papīra naudas zīmes un monētas. Kara draudu iebiedētie iedzīvotāji jau pirms padomju iebrukuma sāka pieturēt sudraba latus, bet pēc jūnija notikumiem tie pavisam izzuda no naudas aprites. Tas spieda valdību steidzīgi izlaist jaunas papīra naudas zīmes “zeķē” paslēptā sudraba kompensācijai.

Vācija okupētajām zemēm bija izstrādājusi īpašu naudas politiku. Kā oficiāls maksāšanas līdzeklis paralēli reihsmarkai un reihsfeniņam apgrozībā palika arī 1940. un 1941. gadā Latvijā ieviestais PSRS rublis.

Atjaunojot Latvijas neatkarību, tika veikta arī naudas reforma, 1992. gada 7. maijā ieviešot Latvijas rubli, bet 1993. gada 5. martā atjaunojot latu.

(Pieejams: <https://www.vestnesis.lv/ta/id/39145>)

2. pielikums

Vērtēšanas kritēriji

Viedoklis

Kritērijs Punkti	0	1	2
Saturs	Viedoklis nav par doto tematu.	Viedoklis daļēji atbilst tematam. Trūkst pamatojuma, vai pamatojums ir nepārlicinošs.	Viedoklis pilnībā atbilst tematam. Viedoklī izteiktas savas domas, tās ir pamatotas ar faktiem (arī sava pieredze).

Teksta uzbūve	Viedoklis nav plānveidīgs, domu izklāsts nav loģisks. Nav saskatāmas teksta daļas, vai trūkst divu teksta daļu.	Ir mēģināts plānot un strukturēt viedokli, taču ne vienmēr loģiski un secīgi. Trūkst kādas no teksta daļām, vai tā nav atdalīta jaunā rindkopā.	Viedoklis ir loģisks un secīgs, skaidri saskatāmas teksta daļas – ievads, galvenā daļa un nobeigums. Katra daļa sākas jaunā rindā ar atkāpi.
Vārdu krājums	Ierobežots vārdu krājums. Tiek lietotas vienas un tās pašas frāzes, ir liekvārdība. Ir 4–6 vārdu izvēles neprecizitātes.	Pietiekams vārdu krājums. Ir 2–3 vārdu izvēles neprecizitātes.	Vārdu krājums ir atbilstošs un ļauj brīvi izteikt viedokli. Ir 1 vārda izvēles neprecizitāte.
Ortogrāfija un interpunkcija	Ir vairāk nekā 6 ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas.	Ir 3–6 ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas.	Ir 1–2 ortogrāfijas un interpunkcijas kļūdas.

3. pielikums

Vērtēšanas kritēriji
Diagrammas apraksts

Punkti Kritērijs	0	1	2	3

Saturs	Nav ievērots neviens no nosacījumiem.	Nav ievēroti divi nosacījumi.	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Ir norādīts temats, pētījuma aspekti un cita vispārīga informācija. Aprakstā visi iegūtie dati ir komentēti, tie ir salīdzināti (vairāk, mazāk utt.). Nobeigumā ir secinājums.
Teksta uzbūve	Nav ievērots neviens no nosacījumiem.	Nav ievēroti divi nosacījumi.	Nav ievērots viens no nosacījumiem.	Tekstam ir ievads, iztīrājums (datu analīze) un nobeigums (secinājumi). Katrā rindkopā sākas jauna doma. Katra rindkopa sākas ar atkāpi.

4. pielikums

Ar naudu var visu

Nauda ir spēcīgs līdzeklis, kas daudzās dzīves situācijās spēj mainīt apstākļus un palīdzēt sasniegt mērķus. Tomēr vai ar naudu var visu? Bieži vien tiek izcelta naudas un mantas loma sabiedrībā, taču līdzās jāizceļ morālās vērtības un tas, ko nauda nevar ietekmēt. Vērtējot latviešu autoru literāros darbus, kļūst skaidrs, ka naudas vara ir ierobežota.

Viens no spilgtākajiem piemēriem naudas ietekmei ir Rūdolfā Blaumaņa novele “Salna pavasarī”. Noveles galvenajai varonei Lienei nauda un manta kļūst svarīgāka par patiesu mīlestību. Iespēja dzīvot grezni un mantot vecā vīra īpašumu padara Lienī aklū. Blaumanis ļoti atklāti atspoguļo cilvēka alkātību un nespēju turēties pretī kārdinājumam.

Kārļa Skalbes pasakā “Pasaka par vērdiņu” galvenais varonis Ansis iegūst brīnumvērdiņu, kas viņam sniedz neizsmeļamu bagātību. Lai gan Ansis sākotnēji domā, ka nauda atrisinās visas viņa problēmas, beigās viņš saprot, ka bagātība bez mīlestības un tuvajiem cilvēkiem ir bezvērtīga. Pasaka māca, ka nauda pati par sevi nav panākumu vai laimes garantija.

Latviešu literatūrā tiek atklāts, ka nauda ir svarīga un var nodrošināt materiālo labklājību, taču tās spēks ir ierobežots. Piemēram,

R. Blaumaņa, K. Skalbes literārajos darbos tiek uzsvērts, ka patiesās vērtības ir cilvēka personība, darbs un savstarpējās attiecības. Nauda var būt instruments, bet tā nevar aizstāt to, kas veido cilvēka būtību un laimi. Tāpēc teiciens “Ar naudu var visu” ir maldīgs, jo dzīves patiesās vērtības bieži vien nav saistītas ar mantu, bet gan ar cilvēka iekšējo pasauli un attieksmi pret citiem.

5. nodaļa. Svinēsim kopā!

Stundas	Stundas temats	MG, DB uzdevumi	Komentāri un metodiskie ieteikumi
5.1. Kas ir svētki?			
1.	Sirsnīgi sveicam! Apsveikums	MG 1. uzd. DB 1. uzd.	<p>MG 1.1. uzdevums. Uzdevuma mērķis ir pilnveidot skolēnu prasmi literārajā valodā rakstīt apsveikumus, ievērojot gramatikas un interpunkcijas normas. Stundā var atkārtot uzrunas lietošanas nosacījumus, darbības vārda vēlējuma izteiksmes lietošanu, citu pieturzīmju lietošanu.</p> <p>DB 1. uzdevumu veicot, īpaša uzmanība jāpievērš pieturzīmju lietošanai 1. 2. uzdevumā.</p> <p>Skolēnam jāpierod, ka gramatiski pareizi jāraksta ne tikai vingrinājumos ar konkrētu uzdevumu, bet gan visi teksti. Skolotājam frontāli jācenšas pārskatīt skolēnu uzrakstīto un jānorāda uz kļūdām.</p> <p>Plašāka informācija par apsveikumiem pieejama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://piedalies.lv/dzejoli-pantini/dzimsanas-diena • https://velejumi.lv/apsveikumi-dzimsanas-diena/ • https://www.apsveicam.lv/pantini/dzimsanas-dienas/ • https://www.draugam.lv/dzimsanas-diena • https://www.fromme.lv/raksti/apsveikuma-pantini.html

			<ul style="list-style-type: none"> • https://www.pantini-svetkiem.lv/dzimsanas-dienas-apsveikumi/ • https://pukukurjers.lv/content/Noveljumuni-un-apsveikumi-Dzimsanas-diena • https://www.lieliskadavana.lv/par-mums/blog/mili-apsveikumi-dzimsanas-diena • https://www.sveicieni.lv/apsveikumi-dzimsanas-diena/ • https://apsveikums.lv/ • https://vissnotiek.lv/apsveikumi/dzimsanas-diena/
2.	Svinamās dienas. Informācijas avoti, INFO meklēšana Prezentācija	MG 2. uzd. 3.1.–3.4. uzd. DB 2. uzd.	<p>MG 2.1. uzdevumā jānoskaidro, ko skolēni zina par uzdevumā ietvertajiem faktiem. Uzdevumā skolēni varētu skaidrot īpašvārdu pareizrakstību vai stundas beigās rakstīt nelielu īpašvārdu diktātu. Skolēni pilnveido prasmi, izmantojot dažādus avotus, atrast, sistematizēt un apkopot nepieciešamo informāciju, veidot prezentāciju un par to stāstīt.</p> <p>Informācija par svinamajām, atceres un svētku dienām pieejama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://enciklopedija.lv/skirklis/4622-sv%C4%93tku,-atceres-un-atz%C4%ABm%C4%93jam%C4%81s-dienas-Latvij%C4%81 • https://www.saeima.lv/lv/par-saeimu/informativie-materiali-par-saeimu/infografika-4-maijs-latvijas-republikas-neatkaribas-atjaunosanas-diena <p>Prezentācijas vērtēšanas kritēriji pieejami: https://mape.gov.lv/api/files/0F8D2E69-952B-4D7A-947E-766276B068EE/download</p> <p>Video, audio, foto materiāli pieejami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vesture/04.05.2023-arhivu-kadri-neatkaribas-atjaunosana-1990-gada-4-maija.a127489/ • http://www.sazinastilts.lv/wp-content/themes/sazinas-tilts/resources/Texts/65/00.html
3., 4.	Pasākumu afiša. Teikuma locekļi. Viedokļa raksts	MG 3.1. – 3.4. uzd. DB 3.1., 3.2. uzd.	<p>Gan uzdevumi MG, gan DB sniedz iespēju pilnveidot gramatikas zināšanas un prasmes izmantot gramatikas likumības.</p> <p>Lasot MG 3. uzdevumu, jāizmanto pārskatīšanas stratēģija. Ar skolēniem vajadzētu pārrunāt, ar ko šī stratēģija, piemēram, atšķiras no MG 2. uzdevuma lasīšanas stratēģijas.</p> <p>DB 3.2. uzdevumā skolēni izsaka savu attieksmi īsā viedokļa rakstā. Pirms uzdevuma izpildes ar skolēniem jāpārrunā, ka arī īsā viedokļa rakstā jādomā par ievadu, galveno daļu un nobeigumu.</p>

			Lai pievērstu uzmanību teksta struktūrai, var īpašu uzmanību pievērst gan skolēnu sacerētajiem ievadiem, gan nobeigumiem.
5., 6., 7., 8.	Pielikums. Savrupinājumi	MG 3.5.–4. uzd. DB 5. 1., 5.2., 3.3., 3.4. uzd.	<p>Uzdevumu mērķis ir atkārtot teikuma locekļus un teikuma veidus (saliktu sakārtotu un saliktu pakārtotu), veidot izpratni par savrupinājumiem un to veidiem, pieturzīmju lietojumu tajos.</p> <p>Informācija pieejama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.tavaklase.lv/video/savrupinajumu-piemeri-martina-ziverta-luga-minhauzena-precibas-surdo-2/ • https://www.tavaklase.lv/video/teikuma-uzbuve-sintakse-sintaktiskas-konstrukcijas-teikuma-nostiprinajums-savrupinajumi-surdo-2/ • http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/SINTAKSE/sint7.htm • http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/SINTAKSE/sint7divd.htm <p>Savrupinājumu apguvei tiek piedāvāts patstāvīgi iepazīties ar lingvistisku INFO, atbildēt uz jautājumiem un pašiem veidot atgādnē.</p> <p>3.7. uzdevumā jāpievērš uzmanība pareizrakstības normu ievērošanai atgādnē.</p> <p>MG 4.1. uzdevumu var diferencēt. Katrs pāris vai grupa strādā ar vienu vai diviem fragmentiem, pēc uzdevuma veikšanas pārrunājot izdarīto..</p>
5.2. Festivāli			
9., 10., 11.	Braucam uz festivālu. Divdabja teiciens	MG 5.–7. uzd. DB 4.; 5.3., 5.4., 5.5, 5.6., 5.7. uzd.	<p>Uzdevumu mērķis ir atkārtot darbības vārda divdabja formas, veidot izpratni par divdabja teicienu kā savrupinājuma veidu.</p> <p>Informācija pieejama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://kurdoties.lv/pasakumi/category/festivals/ • https://www.kaskurkad.lv/
12., 13.	Intervija. Intervijas pārskats	MG 8.–10. uzd. DB 4., 6. uzd.	<p>Uzdevumu mērķis ir veidot izpratni par interviju kā vienu no tekstu žanriem, tās pazīmēm, struktūru un jautājumu veidiem.</p> <p>Informācija pieejama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • https://www.uzdevumi.lv/p/latviesu-valoda/9-klase/tekstu-veidi-4539/re-0fd35a7b-036e-45da-9177-b9f8f65f88cf • https://mape.gov.lv/api/files/3EBA592B-3A86-4E43-92E2-F9D288C53FFB/download • https://www.tavaklase.lv/video/intervija/

14., 15.	Ko es zinu? Ko es protu?	MG 11., 12. uzd.	Uzdevumu mērķis ir nostiprināt un atkārtot nodaļā apgūto. 11.1. uzdevumā skolēns mācās atbildēt uz jautājumiem par mācību saturu, papildus skolēns var sagatavot stāstījumu, izmantojot 11.1 uzdevuma jautājumus.
----------	-----------------------------	------------------	---

6. nodaļa. Esmu gan te, gan tur...

Stundas	Stundas temats	MG, DB uzdevumi	Komentāri un metodiskie ieteikumi
6.1. Viltus laime			
1.	Valoda digitālajā vidē. Informācijas izvērtēšana. Teksts un virsraksts	MG 1. uzd. DB 1. uzd.	<p>MG 1.2. uzdevuma atbildes:</p> <p>Tavas kaislības – tavs saturs. Dalies ar tām lietām, vietām un sajūtām, kas tevi aizrauj! Ja darīsi to, kas patīk, pulcēsi un aizrausi sekotājus.</p> <p>Jēgpilni un atbildīgi. Pirms radi, pārliecinies vai tava ideja ir noderīga, iedvesmojoša, izglītojoša un / vai diskusiju rosinoša! Veidojot saturu, pārliecinies, vai izmantotā informācija ir patiesa un kvalitatīva! Tu esi atbildīgs par to, ko publicē.</p> <p>Atrodi savu nišu! Nemet plinti krūmos pēc pirmās neveiksmes! Ja grafiskais dizains šķiet par sarežģītu, izmēģini fotogrāfiju! Ja nepadodas noveles, sāc, piemēram, ar četrindēm! Katrs var atrast sev piemēroto.</p> <p>Digitālā odziņa - veiksmes atslēga. Lai pievērstu lasītāju un skatītāju uzmanību, ar ikdienišķu papļāpāšanu vien būs par maz. Ir būtiski izkopt savu digitālo stilu un valodu. Valodas pilnveidei noderēs arī latviešu valodas stundās gūtās zināšanas. Iedvesmai izpēti arī citu radīto saturu, taču nekopē!</p>

			<p>MG 1.6. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi meklēt un kritiski izvērtēt informāciju. Arvien vairāk internetā tiek radīts saturs, kurā ikviens latviešu valodas lietotājs var atrast kaut ko valodas prasmju pilnveidei, piemēram, Instagram – Tavavaloda, Lv_grammar, latviesu_valodas_agentura u. c.</p> <p>MG 1. uzdevums ir komplekss uzdevums, kurā ir gan tieši ar nodaļas tematu saistīti uzdevumi, gan uzdevumi, kas pilnveido pareizrakstības prasmes (mācību līdzekļu komplektā tādi lielākoties ir visi uzdevumi).</p> <p>MG 1. uzdevumā var pievērst uzmanību darbības vārdiem pavēles izteiksmē. Lai sekmētu pareizrakstības normu ievērošanu visos tekstos, ko skolēns raksta, izlases kārībā var labot DB 1. uzdevumā uzrakstīto, tādējādi pieradinot skolēnu domāt par pareizrakstību.</p>
2. (+1)	Pusaudzis tīmeklī. Diskusija. Diskusijas kopsavilkums	MG 2. uzd. DB 2.1. uzd.	<p>MG 2. uzdevuma mērķis ir rosināt skolēnus domāt par sociālo tīklu un interneta resursu ikdienas izmantošanas ieguvumiem un zaudējumiem, veidot argumentus diskusijai un diskutēt, kā arī veidot diskusijas kopsavilkumu.</p> <p>MG 2.5. uzdevumu var izmantot vērtēšanai.</p>
3.	Lietotnes mācībām. Plakāts. Prezentācija. Dažādu gramatisko konstrukciju izmantojums piedāvātajos un savos tekstos	MG 3. uzd.	<p>MG 3.1. uzdevumā rosiniet skolēnus izmantot daudzveidīgus informācijas avotus – mācību literatūru, drukātas un digitālas vārdnīcas (letonika.lv, tezaurs.lv, “Lingvodidaktikas terminu skaidrojošo vārdnīcu” (Pieejama: https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/E-Gramatas/08-Vardnica.pdf), kā arī vietnes, kuras nav tik uzticamas (piemēram, skolēnu veidotas prezentācijas interneta vidē). Šī uzdevuma mērķis ir secināt, kuri ir latviešu valodas apguvē noderīgi un ticami avoti, kuri – ne tik, tādēļ der arī ne tik precīza informācija.</p> <p>MG 3.2. uzdevumā rosiniet skolēnus apkopot dažādās mācību situācijās un dažādos mācību priekšmetos noderīgas lietotnes, ne tikai ar latviešu valodu saistītās. Tās var būt gan matemātikā, gan fizikā, gan svešvalodā, gan sportā un veselībā noderīgas vietnes un aplikācijas. Ir iespējams skolēnus dalīt grupās atbilstoši mācību jomām vai mācību priekšmetiem.</p> <p>Pēc uzdevumu veikšanas aiciniet skolēnus prezentēt apkopoto informāciju, kā arī savstarpēji sniegt atgriezenisko saiti:</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • Cik noderīga ir apkopotā informācija? • Kā meklējāt informāciju? • Kādas grūtības radās uzdevuma izpildes laikā? • Vai bija informācija, kas pārsteidza?
4., 5.	Influenceris jeb ietekmelis. Svešvārdi. Svešvārdu vārdnīca	MG 4. uzd. DB 2.2., 3. uzd.	<p>MG 4.6. uzdevumu iespējams diferencēt – piedāvāt svešvārdus meklēt visā tekstā vai kādā no teksta fragmentiem.</p> <p>Mūsdienu latviešu valodas vārdnīcā iespējams noskaidrot vārdu izcelsmi, kas ļauj noteikt valodu un vārdu, kas ir tā rašanās pamatā, piemēram, https://mlvv.tezaurs.lv/www.tezaurs.lv ir norāde, kurās vārdnīcās vārds ir iekļauts, piemēram, svešvārdu vārdnīcā:</p> <p>digitāls¹ Lietojuma biežums </p> <p>digitāls īpašības vārds ▼ Locišana</p> <p>digitāli apstākļa vārds</p> <p>Skaitļos pārvērsts; tāds, kas izmanto skaitļus.</p> <p>▼ Stabili vārdu savienojumi <i>Digitāla iekārta. Digitālais paraksts.</i></p> <p>AVOTI: SV96, EF</p> <p>MG 4.6. uzdevuma atbildes. Zemāk esošajā tekstā treknrakstā izcelti svešvārdi: influenceris – ietekmētājs; digitāls – ciparu, ciparisks; analogi – grieķu <i>analogos</i> ‘samērīgs, atbilstošs’; dekors – rotājums; franču <i>décor</i>; keramika – sengrieķu <i>keramikē</i> (technē) ‘podnieka māksla’ < <i>keramos</i> ‘māls’; elitārs – nozīmīgs, izcils; franču <i>élitaire</i>; statuss – stāvoklis; latīņu <i>status</i> ‘stāvoklis’; servīze – franču <i>service</i>;</p>

speciāls – franču *spécial*;
mārketing – tirgzinība; angļu *marketing* < market ‘tirgus’;
fenomens – sengrieķu *phainomenon* ‘tas, kas rādās, parādās’;
asociācija – franču *association* < latīņu *associatio* ‘savienošana’;
portrets – franču *portrait*;
automobilis – franču *automobile* < sengrieķu *autos* ‘pats’ + latīņu *mobilis* ‘kustīgs’;
populārs – franču *populaire* < latīņu *popularis* < *populus* ‘tauta’;
dendijs – švīts; angļu *dandy*;
kompliments – uzslava, cildinājums; franču *compliment*;
reklāma – franču *réclame* < latīņu *reclamare* ‘skaļi saukt, izkliegt’;
fotogrāfija – franču *photographie* < sengrieķu *phōs (phōtos)* ‘gaisma’ + *graphein* ‘rakstīt’.
(Svešvārdu vārdnīca, pieejama: www.letonika.lv)

Influencerus saistām ar **digitālo** laikmetu, taču patiesībā viņi pastāvēja arī **analogajā** laikmetā.

18. gadsimta vidū Anglijā dzīvoja jauns podnieks Džosaia Vedžvuds, kurš taisīja lieliskus traukus un **dekorus** un līdz 35 gadu vecumam jau bija atzīts par vienu no labākajiem meistariem. Trauku ražošana lielā daudzumā ļāva Vedžvudam pārdot izstrādājumus par pieņemamu cenu, taču viņš gribēja **piešķirt keramikai elitāru statusu**. Tāpēc Vedžvuds 1765. gadā izveidoja **servīzi speciāli** karalienei Šarlotei, un pēc tam viņa ražojumus sāka pārdot ar “karaliskās atzinības zīmi”. Šis bija viens no pirmajiem mūsdienu influenceru **mārketinga** piemēriem.

Slavenību kultūras **fenomens** noformējās līdz 19. gadsimta beigām – izmantojot **asociācijas** ar slavenībām, daži zīmoli sāka pievienot precēm kartītes.

Piemēram, kartītes ar Oskara Vailda **portretu** tika pievienotas visdažādākajām precēm. Vēlāk Marka Tvena vārdu un attēlu izmantoja, lai pārdotu pildspalvas, **automobiļus** un pat ogles.

Bija arī paņēmiens, kas precīzi tādā pašā veidā tiek izmantoti mūsdienu influenceru mārketingā. Piemēram, 19. gadsimtā drēbnieki ne tikai par brīvu šuva

			<p>tērpus populāriem dendiem, bet arī atstāja kabatā vizītkarti un naudaszīmi, lai jauneklis, saviesīgā sarīkojumā saņemis komplimentus par apģērbu, neaizmirstu ieteikt meistarū paziņu lokam.</p> <p>Divdesmitā gadsimta piecdesmitajos un sešdesmitajos gados notika pavērsiens reklāmā – tika piesaistītas slavenības. Agrāk zīmols blakus sauklim varēja izvietot populāras aktrises fotogrāfiju, tagad aktrise pati reklamēja preci.</p> <p>DB 3.2. uzdevuma atbildes: Līderis – vadonis, vadītājs Dentists – zobārsts Konjugēt – locīt Līnija – svītra Struktūra – uzbūve Defekts – nepilnīgums, trūkums, bojājums Lakonisks – īss, koncentrēts, kodolīgs Akceptēt – apstiprināt Agresīvs – naidīgs, uzbrūkošs Stabils – noturīgs, nemainīgs</p>
6., 7.	Publicistiskais valodas stils. Valoda publicistiskajā stilā. Intervijas jautājumi	MG 5. uzd. DB 4., 5. uzd.	<p>MG 5. uzdevuma mērķis ir noskaidrot, kas raksturīgs publicistiskajam valodas stilam, kādos avotos šī stila teksti tiek izmantoti, kā arī apkopot iegūto informāciju par publicistisko valodas stilu. Skolēni pakāpeniski tiek iepazīstināti ar publicistiska stila teksta pazīmēm – avotiem, saziņas mērķi, specifiskiem valodas līdzekļiem.</p> <p>MG 5.1.uzdevums. Publika – izcelsme – krievu публика, vācu <i>Publikum</i> < latīņu <i>publicum</i> ‘parastie ļaudis’. 1. Skatītāju, sarīkojuma apmeklētāju kopums. Pārņ. 2. Cilvēki; sabiedrība. Publisk – izcelsme – latīņu <i>publicus</i> ‘sabiedrīks’. publiskās tiesības</p>

			<p>1. Atklāts; daudziem vai visiem pieejams; tāds, kurā var piedalīties daudzi vai visi; tāds, kas attiecas uz daudziem vai visiem; sabiedrisks, ne privāts; tāds, kas notiek, publikai, sabiedrībai dzirdot vai redzot.</p> <p>2. Tāds, kas attiecas uz centrālo valdību, pašvaldībām, dažreiz arī lielām, monopolistiskām firmām (piem., publisks uzņēmums, publisks pasūtījums).</p> <p>Publicēt – izcelsme – vācu <i>publizieren</i> < latīņu <i>publicare</i> ‘darīt zināmu atklātībai’. Darīt zināmu atklātībai, darīt plaši pieejamu (parasti iespieddarba veidā). Periodiskā izdevumā ievietot rakstu, paziņojumu. Izdot grāmatu.</p> <p>Publikācija – izcelsme – latīņu <i>publicatio</i>.</p> <p>1. Grāmata, brošūra, grāmatā vai periodiskā izdevumā ievietots raksts.</p> <p>2. Publicēšana – raksta vai grāmatas sagatavošana un klajā laišana; izdošana.</p> <p>MG 5.2. uzdevums. Plašsaziņas līdzekļi – masu informācijas līdzekļi (prese, radio un televīzija), masu mediji.</p> <p>MG 5.2. uzdevuma mērķis ir secināt par publicistisku tekstu saziņas mērķi. Pirms uzdevuma izpildes ieteicams pievērst skolēnu uzmanību ziņu portālu daudzveidībai Latvijā – secinot, kuri un kāpēc ir uzticami avoti.</p> <p>Publicistiskais stils. Latviešu valodas rokasgrāmata. Pieejams: http://valodasrokasgramata.lv/materials/1/0B5EB55E-4437-5A1A-1872-3A518739737C</p> <p>Pēc DB 5.1. uzdevuma veikšanas ir iespējams pārrunāt, kuras no nosauktajām publicistikas stila pazīmēm ir raksturīgas zinātniskajam stilam, vai un kurā nodaļā skolēni ir sastapušies ar šo stilu.</p>
6.2. Domājam, plānojam, rakstām un publicējam			
8.	Dezinformācija	MG 6. uzd.	<p>MG 6. uzdevuma mērķis ir pievērst uzmanību kritiskai internetā pieejamās informācijas vērtēšanai.</p> <p>MG 6.4. uzdevumu var izmantot formatīvajai vērtēšanai.</p>

			MG 6.4. uzdevuma vērtēšanas kritēriji pieejami 1. pielikumā .
9.	Digitālā pēda	MG 7. uzd.	<p>Pirms MG 7.1. uzdevuma iespējams ar skolēniem pārrunāt vārda “pēda” dažādās nozīmes.</p> <p>MG 7. uzdevums.</p> <p>Pēc MG 7.3. uzdevuma teksta izlasīšanas rosiniet skolēnus izteikt viedokli par situācijām. Iespējamie jautājumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kā tu vērtē doto situāciju? • Kā tu justos šādā situācijā? • Vai tev tīmeklī ir gadījušās situācijas, kuras var ietekmēt / ir ietekmējušas tavu reālo dzīvi? <p>Papildu informācija par digitālo pēdu: Materiāli un video no vebināra par digitālo nospiedumu. Pieejams: https://etwinning.lv/materiali-un-video-no-vebinara-par-digitalo-nospiedumu/</p> <p>MG 7.7. uzdevums. Stāstījumu var veidot pēc noteikta plāna un vērtēt gan formatīvi, gan summatīvi, iepriekš vienojoties par vērtēšanas kritērijiem.</p>
10., 11..	MI jeb mākslīgais intelekts. Salikts sakārtots teikums	MG 8. uzd. DB 6. uzd.	<p>MG 8. uzdevums. Temata aktualizācijai var piedāvāt attēlu kolāžu – ikdienas lietas, kurās tiek izmantots mākslīgais intelekts, piemēram, mobilais tālrunis, personalizētas reklāmas sociālajos tīklos, virtuālie asistenti tīmekļvietnēs, dažāda veida regulatori – termostati utt.</p> <p>MG 8. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi veidot saliktus sakārtotus teikumus gan saikļa, gan bezsaikļa saistījumā, kā arī lietot atbilstošas pieturzīmes.</p> <p>MG 8.5. uzdevuma atbilde: Salikta sakārtota teikuma daļas var būt saistītas ar saikļiem vai bez saikļiem.</p>
12., 13.	Salikts sakārtots teikums	MG 9. uzd.	<p>MG 9. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi veidot tādus saliktus sakārtotus teikumus, kuriem otrā daļa ir ar dažādiem izteikuma mērķiem, kā arī pilnveidot prasmi lietot atbilstošu beigu pieturzīmi.</p> <p>Papildu informācija:</p>

			<p><i>12 nodarbību plāni skolēnu medijpratības prasmju pilnveidei.</i> Drossinternets.lv. Pieejams: https://drossinternets.lv/lv/materials/download/12-nodarbibu-plani-skolenu-medijpratibas-prasmju-pilnveidei</p> <p>MG 9.5. uzdevumā skolēni tiek rosināti veidot atgādni par saliktu sakārtotu teikumu.</p> <p>Idejas atgādnei: Izlasī teikumu skaļi! Ieklausies, kur nepieciešamas loģiskas pauzes! Atrodi teikuma gramatiskos centrus un meklē daļu robežas! Atrodi sakārtojuma saikļus, kas saista teikuma daļas! Eksperimentē – dāli teikumu it kā atsevišķos vienkāršos teikumos un secini, vai pareizi esi atradis daļu robežas!</p>
14.	Citāts	<p>MG 10. uzd.</p> <p>DB 7. uzd.</p>	<p>MG 10. uzdevuma mērķis ir attīstīt prasmi tekstā iesaistīt citātus un lietot atbilstošas pieturzīmes un atsauces.</p> <p>MG 10.1. uzdevumā ar skolēniem var vienoties pierakstīt atbildes uz kādu konkrētu jautājumu vai jautājumiem, tādā veidā diferencējot uzdevuma apjomu.</p> <p>DB 7. uzdevuma mērķis ir nostiprināt prasmi tekstā iesaistīt citātu un lietot atbilstošas pieturzīmes, kā arī veidot saliktus sakārtotus teikumus. Ja nepieciešams, pārsprieduma apjomu iespējams diferencēt.</p>
15.	Izvērtē, pirms izmanto!	MG 11. uzd.	<p>MG 11.3. uzdevuma mērķis ir pilnveidot prasmi kritiski izvērtēt informāciju, mācīties pārbaudīt informācijas ticamību. Turpmāk, kad nepieciešams mācību nolūkiem meklēt informāciju tīmeklī, rosiniet skolēnus izmantot šajā uzdevumā atlasītos informācijas izvērtēšanas kritērijus.</p> <p>Papildu informācija un uzskates materiāli par informācijas ticamības izvērtēšanu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Fake# fact. Iepazīsties – informācijas avota kritiska izvērtēšana.</i> Pieejams: https://www.unesco.lv/lv/media/340/download • <i>Ieteikumi informācijas pārbaudīšanai internetā.</i> Drossinternets. Infografika. lv. Pieejams: https://drossinternets.lv/lv/materials/download/ieteikumi-informacijas-parbaudei

16.–18.	Ko es zinu? Ko es protu? Klases laikraksts	MG 12. uzd.	MG 12. uzdevuma mērķis ir rosināt skolēnus lietot nodaļas apguves laikā iegūtās zināšanas un prasmes, klasē veidojot laikrakstu. Pirms uzdevuma izpildes ieteicams veikt darba gaitas plānošanu, pienākumu sadali. MG dotos vērtēšanas kritērijus iespējams pielāgot skolēnu vajadzībām vai aicināt skolēnus veidot pašiem. Laikrakstu var veidot gan kā plakātu, atbilstoši izkārtojot rakstus un attēlus, kā arī digitāli, piemēram, vietnē <i>Ms Word</i> , izvēloties dokumenta veidu <i>Company Newsletter</i> , www.canva.com , izvēloties veidni <i>Laikraksts</i> u. c.
---------	---	--------------------	--

1. pielikums

Viedoklis

Apguves līmenis	0	1	2	3
Kritērijs				
Saturs	Viedoklis neatbilst tematam. Viedoklī izteiktajām domām nav pamatojuma.	Viedoklis daļēji atbilst tematam. Viedoklī ir izteiktas savas domas, taču trūkst pamatojuma / tas ir nepārliciecināms.	Viedoklis atbilst tematam. Viedoklī ir izteiktas savas domas, tās pamatotas ar vienu piemēru no personīgās pieredzes.	Viedoklis pilnībā atbilst tematam. Viedoklī ir izteiktas savas domas, tās pamatotas ar diviem piemēriem (fakti un / vai personīgā pieredze).
Teksta uzbūve	Trūkst vairāku teksta daļu.	Trūkst kādas no teksta daļām.	Teksts ir strukturēts: ir ievads, galvenā daļa un nobeigums. Katra teksta daļa sākas jaunā	Teksts ir strukturēts: ir ievads, galvenā daļa un nobeigums. Katra teksta daļa sākas jaunā

	Teksta daļas nesākas jaunā rindkopā. Vārdu skaits (80–100 vārdu).	Teksta daļas nesākas jaunā rindkopā. Daļēji ievērots vārdu skaits (100–120 vārdu).	rindkopā, taču tās ne vienmēr ir loģiski saistītas. Ievērots vārdu skaits (120–150 vārdu).	rindkopā, un tās ir loģiski saistītas. Ievērots vārdu skaits (120–150 vārdu).
Vārdu krājums	Uzdevuma izpildei neatbilstošs vārdu krājums. Tiek lietotas vienas un tās pašas frāzes, ir vērojama liekvārdība. Ir vairāk nekā 5 vārdu izvēles neprecizitātes.	Ierobežots vārdu krājums. Ir 4–5 vārdu izvēles neprecizitātes.	Pietiekams vārdu krājums. Ir 2–3 vārdu izvēles neprecizitātes.	Vārdu krājums ir atbilstošs, daudzveidīgs un ļauj brīvi izteikt viedokli. Ir 1 vārda izvēles neprecizitāte.
Pareizrakstība un interpunkcija	Ir vairāk nekā 9 ortogrāfijas un / vai interpunkcijas kļūdas.	Ir 6–9 ortogrāfijas un / vai interpunkcijas kļūdas.	Ir 3–5 ortogrāfijas un / vai interpunkcijas kļūdas.	Ir 1–2 ortogrāfijas un / vai interpunkcijas kļūdas.
<p>Viedokli nevērtē, ja</p> <ul style="list-style-type: none"> ● uzdevums nav izpildīts; ● darbs neatbilst <u>piedāvātajam</u> (izvēlētajam) tematam; ● darbs neatbilst apjomam (mazāk par 70 vārdiem); ● darbs nav salasāms; ● darbā vērojamas plaģiāta pazīmes; ● darbā ir lasāmi cilvēka cieņu aizskaroši izteikumi. 				

